

Poollooduslike koosluste taastamise ja hooldamise korraldamise juhend

Käesolev juhend reguleerib RMK poolt poollooduslike kooslusi sisaldavate maatükkide kasutusse andmist, poollooduslike koosluste hooldamise ja taastamise tingimuste seadmist, taastamiseks vajaliku raie korraldamist ja raieõiguse võõrandamist.

MÕISTED

Eritingimused – poolloodusliku koosluse taastamiseks ja hooldamiseks maarendilepingus kehtestatud tingimused.

JRO maa – õigusvastaselt võõrandatud maa, mis on jätkuvalt riigi omandis. JRO maa ajutist kasutusse andmist korraldavad maavalitsused. JRO maal kasvav puit kuulub RMK-le ja JRO maal vajalikku raiet korraldab RMK.

KeA – Keskkonnaamet

LKO – RMK looduskaitseosakond

LOKA – LKO looduskaitse töölaud

LKT – RMK looduskaitsetalitus

Maahooldaja – Maavalitsusega sõlmitud ajutise maarendilepingu alusel poolloodusliku koosluse hooldaja JRO maal.

Maarendileping – leping kestusega kuni 10 a, mis sõlmitakse RMK maakasutusosakonna ja rentniku vahel eesmärgiga hooldada kasutusse antaval maatükil esinevaid poollooduslikke kooslusi.

Maatükk – poollooduslikku kooslust sisaldav osa katastriüksusest, mis antakse kasutusse.

MKA – RMK maakasutusosakond, kes sõlmib rentnikuga maarendilepingu RMK hallatava maatüki kasutusse andmiseks.

PLK – poollooduslik kooslus, mille taastamine ja hooldamine on prioriteetne looduskaitseline tegevus.

PLK taastamine – poolloodusliku koosluse taastamiseks tehtav tegevus, mis seisneb roostiku tõrjumises, mätaste ja puittaimestiku purustamises, puittaimestiku raies ja vajadusel kändude freesimises, eesmärgiga asuda PLK-d hooldama.

PLK hooldamine – poollooduslike koosluste säilimiseks tehtavad tööd, mis seisnevad PLK-d sisaldava maatüki niitmises ja/või karjatamises.

PRIA – Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet

Puittaimestiku purustamine – maapinnast 10 cm kõrgusel kuni 5 cm läbimõõduga puittaimestiku purustamine jäätmaaniiduki või muu põllumajandusmasinaga, mida teostab rentnik/maahooldaja või rentniku tellimusel RMK raiele järgneva vegetatsiooniperioodi lõpus.

Rentnik – RMK hallataval maal maarendilepingut omav isik, kes peab tagama maatüki nõuetekohase hooldamise seal esinevate poollooduslike koosluste säilimiseks.

RITA - RMK GIS rakendus

VK – Virtuaalkontor, Maa-ameti poolt loodud ja hallatav rakendus RMK, Maa-ameti ja maavalitsuste maarendilepingute ruumi- ja tärkandmete kuvamiseks, millele on ligipääs RMK, KeA, Maa-ameti ja PRIA volitatud töötajatel.

1. KASUTUSSE ANDMISE EELTÖÖD

- 1.1 KeA või RMK volitatud töötaja sisestab rendihuvi rakendusest (www.maaamet.ee/rmk) või muust allikast laekunud sisendi põhjal VK-sse lepingu ettepaneku.
- 1.2 LKO looduskaitse spetsialist kontrollib üle teiste isikute poolt sisestatud lepingu ettepaneku ja vajadusel korrigeerib kasutusse antava maatüki piire, samuti kontrollib üle lõppenud PLK maarendilepingud ning tagab, et oma piirkonna kohta on VK-sse sisestatud PLK maarendilepingute ettepanekud (maatükkide piirid ja eritingimused), tähtaeg 15.02.
- 1.3 LKO looduskaitse spetsialist hindab PLK taastamisega seotud puittaimestiku raievajaduse ja hinnangulise raiemahu ning määrab VK-s maatükid, kus RMK võtab maarendilepingu sõlmimisel puittaimestiku raiekohustuse, mis täidetakse 3 aasta jooksul, tähtaeg 15.02.
 - 1.3.1 LKO looduskaitse spetsialist sisestab VK-sse alade geomeetria, kus RMK võtab puittaimestiku raiekohustuse, tähtaeg 01.03.
- 1.4 RMK võtab PLK taastamiseks vajaliku puittaimestiku raie läbiviimise kohustuse, juhul kui on täidetud mõlemad järgnevad tingimused:
 - 1.4.1 raiutava likviidse puidu kogus ületab 30 m³ ja rentnik/maahooldaja ei ole nõus raieõigust ostma;
 - 1.4.2 maatükile on olemas juurdepääsutee ja raiutud puittaimestik on võimalik välja vedada ja turustada.
- 1.5 LKO kaitsekorraldus spetsialist teeb korra kvartalis päringu riigi omandisse jäetud ja RMK-le haldamiseks üleantud PLK-d sisaldavate katastriüksuste väljaselgitamiseks.
- 1.6 Lisandunud katastriüksustel asuvate PLK-de kasutusse andmiseks teevad LKO looduskaitse spetsialistid jooksvalt vajalikud eeltööd, sh maatüki piiride ja eritingimuste sisestamine VK-sse ning raievajaduse hindamine ja teavitavad sellest metsaülemat.

2. KASUTUSSE ANDMINE JA METSAKORRALDUS

- 2.1 PLK maatükkide kasutusse andmine poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks toimub vastavalt RMK juhatuse liikme käskkirjale.
- 2.2 Metsaülem muudab sõlmitud maarendilepingute staatuse VK-s ettepanekust kehtivaks lepinguks järgnevalt:
 - 2.2.1 valib VK rippmenüüst lepingu staatuseks „kehtiv“ ning salvestab;
 - 2.2.2 valib maatüki VK-s uuesti ning sisestab maarendilepingu olulised andmed.
- 2.3 Metsaülema poolt sõlmitud maarendilepingute DHS-i jaotuskavas on automaatselt vastava piirkonna LKO looduskaitse spetsialist ja kaitsekorraldus spetsialist, maakorraldustalituse maakasutuse spetsialist, kinnisvara osakonna kinnisvara arvestus spetsialist ja finantsosakonna raamatupidaja, kes koostab rentnikele arved.
- 2.4 LKO looduskaitse spetsialist esitab metsakorraldustalituse juhatajale tellimuse metsakorralduse läbiviimiseks kasutusse antud PLK maatükkidel, kus taastamiseks on vaja teha raiet ja kus puuduvad metsateatise esitamiseks vajalikud takseerandmed või kus eraldise piirid ei ühti PLK piiridega, näidates ära PLK taastamisraie tööobjekti ID.
- 2.5 Metsakorraldus viiakse läbi ühe kuu jooksul tellimuse esitamisest.
- 2.6 Eraldise moodustamisel arvestatakse:
 - 2.6.1 rendileantavate maatükkide välispiiridega, millest eraldis ei tohi üle ulatuda;
 - 2.6.2 RITA-s nähtavate PLK taastamisraie tööobjektidega, millest moodustatakse üks eraldis.

2.7 Kõlvik jäetakse seni metsamaaks, kui taastamine pole läbi viidud.

2.8 LKO taotleb raieks vajaliku metsateatise.

3. PUITTAIMESTIKU RAIE KORRALDAMINE

3.1 PLK taastamiseks tehtava puittaimestiku raie üldised kvaliteedinõuded:

3.1.1 puittaimestik diameetriga üle 5 cm mõõdetuna 10 cm kõrgusel maapinnast peab olema raiutud, väljaarvatud puud, mille säilitamine on ette nähtud looduskaitsetöö lähteülesandes;

3.1.2 kändud peavad olema lõigatud nii madalalt kui võimalik, kändu kõrgus ei tohi olla kõrgem kui 10 cm maapinnast;

3.1.3 raidmed läbimõõduga üle 5 cm ja pikemad kui 50 cm peavad olema maatükilt ära veetud, põletatud või purustatud;

3.1.4 raietöödel tuleb vältida pinnasekahjustusi.

3.2 Raie korraldamise aluseks on RMK poolt sõlmitud maarendilepingus RMK-le võetud puittaimestiku raiekohustus või rentniku/maahooldaja poolt esitatud ja RMK piirkondliku looduskaitse spetsialisti poolt heakskiidetud taotlus raieks. Taotluse vorm on lisatud käesolevale juhendile.

3.3 Rentniku/maahooldaja poolt esitatud taotluse salvestab metsaülem DHS-i, loob olemasoleva maarendilepingu puhul DHS-s lihtseose lepingu ja taotluse vahel ning saadab taotluse DHS-i viite LKO looduskaitse spetsialistile, kes koostab taotlusele kirjaliku vastuse.

3.4 Raiekohustusega PLK maatükil hinnatakse raievajadus ja -maht enne maatüki kasutusse andmise konkursi väljakuulutamist (vt p 1.3).

3.5 Raiekohustusega PLK maatükil LKO looduskaitse spetsialist hindab, kas PLK taastamine on lubatud ja vajalik, vajadusel konsulteerib KeA maahooldusspetsialistiga. LKO looduskaitse spetsialist teatab vastuskirjas rentnikule/maahooldajale, kui raie antud kohas pole vajalik või piisab ala taastamiseks puittaimestiku purustamisest.

3.6 Juhul, kui LKO looduskaitse spetsialisti hinnangul on raie PLK taastamiseks vajalik, siis moodustab ta LOKA-s tööobjekti ja koostab lähteülesande puittaimestiku raieks, sh kirjeldab raiutava puidu hinnangulise mahu, täpsustab PLK piirid ja tähistab raieala piirid, vastavalt eraldise raieks ettevalmistamise korrale.

3.7 LKO looduskaitse spetsialist täpsustab lähteülesannet koostades, kas p 3.6 nimetatud juhul on rentnik/maahooldaja nõus taastamisraie tegemiseks ostma kasvava metsa raieõigust.

3.8 LKO looduskaitse spetsialist lisab lähteülesandesse rentniku/maahooldaja kontaktandmed.

3.9 LKO looduskaitse spetsialist koostab RITA-s eraldisele raie kava ja märgib tööliigi grupiks muud raied ja töö liigiks kujundusraie. Raieliigiks valitakse raadamine või LKO juhataja loal erandina kujundusraie.

3.10 LKO looduskaitse spetsialist annab lubava metsateatise puhul lähteülesande LOKA-s raie korraldamiseks LKT-le ja sisestab metsateatise DHS-i viite LOKA-s kooskõlastustesse.

3.11 LKT tööjuht korraldab raie LKT vahenditega, annab raie korraldamise regiooni praakerile või edastab puiduturustusosakonnale lähteandmed raieõiguse võõrandamiseks.

3.12 Juhul, kui raie korraldab RMK, siis LKT tööjuht teavitab rentnikku/maahooldajat kavandatud raietöö tegemise ajast, kooskõlastab puidu ladustamise kohad ja väljaveo tähtaja, karjatatava PLK korral suhtleb rentnikuga, et karjaaed tööde ajaks raiekohalt eemaldatakse.

3.13 Juhul, kui rentnik/maahooldaja ostab kasvava metsa raieõiguse, siis antakse raie korraldamine üle ettemaksuarve-akti alusel.

- 3.14 Juhul kui rentnik/maahooldaja korraldab mittelikviidse puidu raiet metsa tunnustele mittevastaval alal, siis annab LKO looduskaitse spetsialist selleks rentnikule kirjaliku loa, milles sätestab töö kvaliteedinõuded, tähtaja ja tingimuse, et raiutud puitu tuleb kohapeal utiliseerida. LKO looduskaitse spetsialist registreerib loa DHS-i sarjas 3-1.12, seob selle maarendilepinguga ja saadab DHS-st viite metsaülemale.
- 3.15 LKT tööjuht teavitab raietöö lõpetamisest LKO looduskaitse spetsialisti, kes vajadusel hindab töö kvaliteeti ja pretensioonide puudumisel võtab töö LOKA-s LKT-lt vastu. LKO looduskaitse spetsialist koostab teatise RMK poolt korraldatud raietööde lõpetamise kohta ja edastab selle rentnikule/maahooldajale.
- 3.16 LKO looduskaitse spetsialist salvestab raietööde lõpetamise teatise rentnikule DHS-i sarjas 3-1.12, seob selle maarendilepinguga ja saadab selle kohta DHS-st viite metsaülemale.
- 3.17 Praakeri töölauale saadetud saadetud raie kava lõpeb RITAs automaatselt kui lank on lõpetatud, muudel juhtudel lõpetab RITAs raie kava LKT töötaja.
- 3.18 Peale RITAs raie kava lõpetamist määrab metsakorraldaja PLK kõlviku rohumaaks.
- 3.19 Juhul, kui RMK ei suuda puittaimestikku lepingujärgset raiekohustust tähtaegselt täita, siis koostab LKO looduskaitse spetsialist ettepaneku raie tähtaega pikendada või maarendileping lõpetada, mille metsaülem saadab rentnikule.
- 3.20 Kui rentnik nõustub raietööde tähtaega pikendama, siis vormistab metsaülem selle maarendilepingu muudatusena.
- 3.21 Kui rentnik ei nõustu raietööde tähtaega pikendama, siis lõpetab metsaülem maarendilepingu ennetähtaegselt.
- 3.22 LKT moodustab eraldi vahelao ümarpuidule ja energiapuidule, hindab puidu kogused ja annab vahelao üle järgmiselt:
 - 3.22.1 Energiapuidu energiapuidulogistikule;
 - 3.22.2 Ümarpuidu logistikule.
- 3.23 Peale raie lõpetamise teatise saamist võib rentnik esitada lihtkirjaliku avalduse RMK-le kättemaksu- ja juurevõsude purustamiseks järgneva vegetatsiooni perioodi lõpus. Taotlus rahuldatakse eeldusel, et rentnik ei võta samal aastal pindalatoetusi ala hooldamiseks või taastamiseks.
- 3.24 Rentniku/maahooldaja poolt esitatud taotluse salvestab LKO spetsialist DHS-i, loob DHS-s lihtseose maarendilepingu ja taotluse vahel.

4. PLK HOOLDAMISE SEIRE

- 4.1 PLK hooldamise seiret viib läbi LKO looduskaitse spetsialist, kes hindab kas PLK maatükk on hooldatud vastavalt maarendilepingus sätestatud eritingimustele.
- 4.2 Seirevalimisse võetakse PLK maatükid:
 - 4.2.1 millele pole taotletud hooldamis- ja taastamistoetust ja mis on vähemalt 10 ha suurused;
 - 4.2.2 millel RMK seire käigus on eelneval aastal leitud rikkumisi;
 - 4.2.3 mille puhul on põhjendatud kahtlus, et hooldamistingimusi ei täideta.
- 4.3 Seiresse ei võeta maatükke:
 - 4.3.1 millel on rentnikul maarendilepingus sätestatud vajadus läbi viia taastamistegevused. Sellised maatükid võetakse lähtuvalt punktist 4.2 seirevalimisse 3 aasta möödumisel peale lepingu sõlmimist;
 - 4.3.2 mille puhul RMK on teadlik objektiivsetest põhjustest, miks ala nõuetekohaselt ei hooldata (näiteks ligipääsude puudumine, üleujutus jne);
- 4.4 LKO looduskaitse spetsialist viib oma piirkonna PLK seire läbi 31.10. ja esitab aruande oma piirkonna kohta LKO kaitsekorraldusspetsialistile.
- 4.5 LKO kaitsekorraldusspetsialist koostab jooksva aasta RMK PLK seire koondaruande ja salvestab aruande DHS sarja 3-6.3, tähtaeg 05.11. KeA poolt jooksva aastal teostatud

PLK hooldamise seiretulemused salvestatakse RMK PLK seirearuande lisana nende laekumisel.

- 4.5.1 Koondaruanne esitatakse tutvumiseks RMK juhatuse liikmetele, LKO ja LKT juhatajale, KeA looduskaitseosakonna juhatajale.
- 4.6 Juhul, kui LKO looduskaitsepetsialist leiab, et PLK pole hooldatud vastavalt eritingimustele, siis koostab ta selle kohta märgukirja ja saadab rentnikule.
- 4.7 LKO looduskaitsepetsialist salvestab märgukirja DHS-i sarjas 3-1.12, loob DHS-s lihtseose märgukirja ja maarendilepingu vahel ning saadab DHS-st viite metsaülemale ja LKO kaitsekorraldusspetsialistile.
- 4.8 Teise järjekorraga rikkumise puhul teeb LKO kaitsekorraldusspetsialist metsaülemale ettepaneku lõpetada PLK maarendileping ennetähtaegselt ja PLK maatükk uuesti kasutusse anda.